

DEMİRYOLU HATLARININ DÖŞENMESİ

(POZ)

Şehzat GÜNORAL

Karabük Üniversitesi Yayınları - 88

Yazar
Şehzat GÜNORAL

Editör
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin Akay
(Karabük Üniversitesi)

Kapak ve Metin Tasarımı
Raylı Sist. Müh. Şeyma Korkmaz (M. Sc.),
Raylı Sist. Müh. Anıl Rıdvanoğulları (M. Sc.),
Dr. Tayfun Çetin

Baskı
Özer Matbaa - Murat Özer
Gazipaşa Cad. 26/B Karabük
T: 0(370) 424 16 19

ISBN:
978-605-9554-83-1

Sertifika No
45493

KARABÜK ÜNİVERSİTESİ

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1.....	1
TEMEL DEMİRYOLU BİLGİSİ	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Altyapı.....	1
1.3. Üstyapı.....	3
1.3.1. Balast	3
1.3.2. Ray	3
1.3.3. Travers	4
1.3.4. Bağlantı Elemanları	4
1.3.5. Makaslar	6
1.4. Elektromekanik Sistemler.....	7
1.5. Çeken ve Çekilen Araçlar	8
1.5.1. Çeken Araçlar.....	8
1.5.2. Çekilen Araçlar.....	9
1.5.3. Otomotris Araçlar	10
BÖLÜM 2.....	11
HAT DÖŞEMENİN ESASLARI VE ÖN ÇALIŞMA	11
2.1. Hat Döşemenin Esasları	11
2.2. Ön Çalışma	12
BÖLÜM 3.....	14
POZ PROGRAMININ HAZIRLANMASI	14
3.1. Poz Programı Kuralları	14
3.2. Poz Ekipleri ve Görevleri.....	15
3.2.1. Ölçü ve Aplikasyon Ekibi	15
3.2.2. Üstyapı Malzemelerinin Temini ve Ön Hazırlık Ekibi	15
3.2.3. İş Güvenliği, Trafik ve Koordinasyon Ekibi	16
3.2.4. Birinci Tabaka Balast Serme Ekibi	17

3.2.5. Hat Montaj Ekibi	17
3.2.6. İkinci Tabaka Balast Taşıma ve Serme Ekibi.....	18
3.2.7. Buraj Ekibi	18
3.2.8. Ray Kaynak Ekibi	18
3.2.9. Makas Montaj Ekibi	19
3.2.10. Makine Bakım Onarım Ekibi.....	19
3.2.11. Konaklama ve Sosyal İşler Ekibi	19
3.2.12. Mali işler ve Satın Alma	20
BÖLÜM 4.....	21
ÖLÇÜ VE APLİKASYON.....	21
4.1. Projede Hat Parametrelerinin Belirlenmesi.....	21
4.1.1. Yatayda	21
4.1.2. Düşeyde	21
4.2. Proje ve Hazırlanan Profilin Platforma Aplike Edilmesi	21
BÖLÜM 5.....	24
BİRİNCİ TABAKA BALASTIN SERİLMESİ.....	24
BÖLÜM 6.....	29
BALASTLI HATLARIN MONTAJI.....	29
6.1. Yerinde Montaj	29
6.1.1. Traverslerin taşınması ve serilmesi.....	29
6.1.2. Rayların taşınması ve dizilmesi	32
6.1.3. Yolun bağlanması.....	34
6.2. Panel Sistem (Çerçeve Montaj)	36
6.2.1. Demiryolu çerçevelerinin (panellerin) ön-montajı	36
6.2.2. Panellerin (çerçeve) hatta taşınması ve montajı.....	38
6.3. Hat Döşeme Makineleri (Poz trenleri) İle Hat Montajı	39
6.3.1. Poz treni ile hat yenilecek kesimde yapılacak ön çalışmalar	40
6.3.2. İkmal Şantiyesi	41

6.3.3. Poz makinesinin hazırlanması ve çalışması.....	42
BÖLÜM 7.....	46
BALASTLI MAKAS DÖŞENMESİ.....	46
7.1. Balastlı Makasların Doğrudan Hat Güzergâhına Döşenmesi	46
7.2. Ön Montajlı Makas Döşenmesi.....	49
7.2.1. Makasların ön montajı (makas prefabrikasyonu).....	49
7.2.2. Ön montajı tamamlanan makasların güzergâhtaki yerine montajı .	50
7.2.3. Montajı Yapılan Makasın Kaynakla Birleştirilmesi ve Burası	51
BÖLÜM 8.....	52
İKİNCİ TABAKA BALASTIN TAŞINMASI VE SERİLMESİ.....	52
BÖLÜM 9.....	55
HATTIN BURAJI VE STABİLİZASYONU.....	55
9.1. Buraj Makineleri	57
9.1.1. Buraj makinesi özellikleri	57
9.1.2. Balast regülatörü özellikleri	59
9.1.3. Dinamik hat stabilizatörünün özellikleri	59
9.1.4. Makas buraj makinesi özellikleri.....	60
9.2. Dökülen Balastın Serilmesi	62
9.3. Birinci Buraj İşlemi	63
9.4. İkinci Buraj İşlemi.....	64
9.5. Stabilizasyon İşlemi.....	65
9.6. Üçüncü / Son Buraj İşlemi ve Stabilizasyon	68
9.7. Makasların Burası.....	69
9.7.1. Makasın birinci burası	69
9.7.2. Makasın ikinci burası.....	69
9.7.3. Makasın üçüncü burası.....	70
BÖLÜM 10.....	71
BETONA TESPİTLİ HAT DÖŞENMESİ	71

10.1. Betona Doğrudan Tespitli Hat Döşenmesi.....	74
10.1.1. Rayların taşınması.....	74
10.1.2. Yol Bağlantı Malzemesinin Taşınması.....	75
10.2. Demir İşleri	76
10.3. Rayların Montajı	76
10.4. Kalıp İşleri	78
10.5. Tespit Betonunun Dökülmesi	79
10.6. Askı Tertibatının Sökülmesi	80
10.7. Kalıpların Sökülmesi.....	80
BÖLÜM 11.....	81
BETONA TESPİTLİ MAKAS DÖŞENMESİ.....	81
11.1. Makasın Ray Aksamı ve Tespit Ekipmanlarının Taşınması.....	81
11.2. Makasın Döşenmesi.....	81
11.2.1. Demir işleri.....	81
11.2.2. Makas ray aksamının montajı.....	82
11.2.3. Kalıp işleri.....	82
11.2.4. Tespit betonunun dökülmesi.....	83
11.2.5. Askı tertibatlarının ve kalıpların sökülmlesi.....	83
11.2.6. Kalıpların sökülmlesi	83
BÖLÜM 12.....	84
KAYNAK YAPILMASI VE GERİLİM ALINMASI.....	84
12.1. Makineli Yakma Alın Kaynağı Yapılması.....	84
12.1.1. Kaynak öncesi yapılacak işler.....	85
12.1.2. Alın kaynağının yapılması	86
12.2. Alüminotermit Ray Ek Kaynağı Yapılması	92
12.2.1. Kaynak öncesi yapılacak işler.....	92
12.2.2. Alüminotermit kaynak malzemeleri	93
12.2.3. Kaynağın yapılması	97

12.2.4. Kaynak sonrası işlemler	108
12.3. Gerilim Alınması.....	109
12.3.1. Ortalama ray sıcaklığı ve hesaplanması.....	109
12.3.2. Uygun bir gerilim alma işlemi için yapılması gerekenler	110
12.3.3. Ortalama sıcaklıkta rayların geriliminin alınması.....	112
12.3.4. Ray ısıtılıarak geriliminin alınması	114
12.3.5. Gerdirme suretiyle ray geriliminin alınması	115
BÖLÜM 13.....	118
RAYLARIN ULTRASONİK MUAYENESİ (TAHRİBATSIZ MUAYENE - NDT).....	118
13.1. Ultrasonik Muayenenin Uygulanması	119
13.2. Ultrasonik Test Aletinin Özellikleri	120
13.3. Ultrasonik Muayene Prosedürü.....	120
BÖLÜM 14.....	121
RAYLARA KORUYUCU TAŞLAMA UYGULAMASI	121
14.1. Taşlama Makinesinin Teknik Özellikleri.....	122
14.2. Makine ve Kullanıcısına Ait Belgeler.....	123
14.3. Çalışma Öncesi İş Planı ve Ölçümler	124
14.4. Taşlama Toleransları.....	125
14.4.1. Profilin Boyuna Toleransı.....	125
14.4.2. Profilin Enine Çapraz Toleransı	125
14.4.3. Talaş Kaldırma.....	125
14.4.4. Maksimum yüzey taşlama genişliği	126
14.4.5. Maksimum pürüz'lülük	126
14.5. Taşlanmış Bölgenin Kontrol Kriterleri	126
14.5.1. Ray boy kesitinde.....	126
14.5.2. Ray en kesitinde.....	126
14.5.3. Yüzey koşulları	126
14.5.4. Talaş kaldırma.....	126

14.6. Temizlik.....	126
BÖLÜM 15.....	127
HAT'TIN İŞARETLENMESİ	127
   15.1. Hat Bilgilendirme İşaretlerinin Konulması.....	127
15.1.1. Kilometrelerin işaretlenmesi	127
15.1.2. Hektometre işaretleri	128
15.1.3. Eğim levhaları	128
15.1.4. Hız levhaları	129
15.1.5. Kurb yarıçapları.....	129
15.2. Hat Geometrisi Bilgilerinin İşaretlenmesi.....	129
15.2.1. Kurb parabolu (klodoit) başlangıç ve bitişleri.....	129
15.2.2. Kurblarda dever miktarları.....	130
15.2.3. Hat'tın yatay ve düşey değerleri	130
15.2.4. Hat'ta yapılan ray ek kaynaklarının işaretlenmesi.....	130
15.3. Diğer İşaretlemeeler	131
15.3.1. Hemzemin geçitler.....	131
15.3.2. Limit taşları	132
15.3.3. Makasların numaralanması	133
15.3.4. İstasyon isimleri	133
15.3.5. İstasyon kilometresi ve kotu.....	133
BÖLÜM 16.....	135
HAT'TIN KONTROLÜ VE MUAYENESİ	135
16.1. Topografik Aletlerle Yapılan Kontrol ve Muayene.....	135
16.2. Gözle Kontrol ve Muayene	135
16.2.1. Altyapıda kontroller.....	136
16.2.2. Üstyapıda ve yolda kontroller.....	136
16.2.3. Üstyapıda ve Makaslarda kontroller.....	137
16.3. Hat'tın Yol Ölçme Makinesi ile Ölçülmesi.....	137

16.3.1. Ölçü parametreleri	137
16.3.2. Hat'tın ön ölçümü.....	138
16.3.3. Hat ölçme makinesi ile hat'tın ölçülmesi.....	138
16.3.4. Yeni hatlarda hat yapım toleransları	141
KAYNAKÇA	142